

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. VI. Reliquiarum sanctæ Martyris aliorumque Sanctorum inventio et in
templum vetus translatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A *ciam, elegantem loci historiographum, consu-
lere poterit. Ego, quæ reliqua sunt, de S. Ju-
stinæ ecclesia interim expediō.*

Diruto terræ
motu sæculo
xi antiquiori
S. Justinæ
templo,

79 *Hæc antiquis quidem, sed tamen ignotis,
ut diximus, temporibus condita, non secus ac
Patavium ipsum, a quo non procul aberat, quod-
que non raro cladibus attritum fuit, ut sequenti
§ dicitur, varias etiam a bellorum motibus olim
sortis vicissitudines subiit. Narrat Conradus ab-
bas Urspergensis in Chronico ad annum 1117
ingentem terræ motum tertio Nonas Januarii,
unde multa non modo ædificia, sed et civitates in
Italia quædam commoverint, contigisse. Hujus (ut
apparet) non immerito fuisse S. Justinæ eccle-
siam, discimus ex auctore Inventionis S. Danie-
lis (de qua apud nos actum est 5 Januarii, sed ex
auctoribus aliis, hoc, quo de agimus, decessoribus
nostris nondum cognito, qui terræ motum viderat:
contigit Danielis inventio sub Ulderico, episcopo
Patavino, et Joanne abbate monasterii S. Ju-
stinæ, qui cum Ulderico episcopo in Actis inven-
tionis, tom. I Januarii pag. 160, num. 7 ex
Agonibus Martyrum apud nos excusis, male con-
funditur. Sedit autem Patavii Uldericus seu Ul-
daricus ab anno circiter 1061 usque annum 1090,
ut quidem Ughellus tom. V Italiæ sacræ auctæ
ex ecclesiæ Patavinæ tabulis. Ceterum de S. Ju-
stinæ ecclesia terræ motu concussa hæc habet
Aetorum dictæ inventionis auctor: Erat enim
ecclesia extra urbis mœnia, in loco videlicet,
ut traditur [quem] Campum Martium vocabat
antiquitas; constructaque erat ecclesia, ubi
corpus beatæ Justinæ requiescit, simulque mul-
torum Sanctorum. Quam basilicam nostro tem-
pore vehemens terræmotus quassatio funditus
diruit, et aliam nos in locum ejus non bene
consimilem substituere coegit; illa namque suf-
fulta marmoreis columnis et ex magna parte
marmoreis tabulis ornata et deaurata cœlestium
siderum interius radiabat ad instar. Ita Ms. no-
strum, cui idem anonymus apud Cavacium pag.
18 fere ad verbum consonat.*

excitatum
fuit aliud,
cui denique

80 *Adjicit his quædam anonymus, unde, qua
fuerint ea tempestate, licet post multum calami-
tatum, S. Justinæ templi facies et S. Prosdocimi
sacellum, utcumque intelligas. Sic pergit: Nec
mirum quidem: cum illam vir clarissimus et
illustrissimus præfectus prætorii, patritius,
Opilio nomine, immensis divitiis construens
elimavit. Hanc vero nos in magna paupertate
constituit, utpote noviter ab imperatore obsessi
(Henrico V, summis Pontificibus Paschali, Ge-
lasio et Calisto tunc infesto) et auro et argento
expoliati, vix, qua cernitur specie, ereximus.
Est propter hanc in pulcherrimo secessu, qui
vergit ad Meridiem, oratorium sive templum
miræ pulchritudinis constructum in honore Dei
et B. Mariæ semper Virginis et plurimorum
Apostolorum, in quo sancti Prosdocimi corpus
tumulatum jacet; illius parietes humotenus in
circuito vario sunt marmore crustati; pars vero
superior, quæ testudineo clauditur arcu, longe
lateque deaurata refulcet, et opere musoleo de-
picta, quasi cœleste palatium ac viridantia pa-
radisi prata demonstrat.*

sæculo xvi
successit tem-
plum notum

81 *De sacello S. Prosdocimi, velut sua ætate
adhuc exstanti, agit Scardonius lib. II, classe 6,
ubi de S. Prosdocimo: sed in locum templi ve-
teris S. Justinæ, de quo auctor Inventionis S. Da-
nielis, sub initium sæculi xvi aliud successit longe
splendidius, quod hodieque non sine spectantium
voluptate et admiratione conspicitur. Cum enim*

*templum vetus jam fatisceret ac ruinam minare-
tur, ac felicius fluerent monasterii res, magnificas
ac Sanctis, quorum penes se reliquias serrabant,
digniores ædes monachi meditari cœperunt jam
inde a sæculo saltem xv ad finem vergente, ut ex
instrumento publico, quod infra num. 89 trans-
scribendum est, colligitur: sed monachorum con-
siliis tum domestica impedimenta, tum Præla-
torum mors aliquot annis intercesserunt, dum
tandem anno 1301, Eusebio Fontana Mutinensi
muneri abbati admoto, ut scribit Cavacius
lib. VI, operi manus serio admoveri cœperunt.
Initæ ab Eusebio dignitatis annus primus di-
ruendo veteri templo, comportandæque novi ma-
teriæ datus fuit: inde vero per annos plures labore
improbo et sumptibus maximis ædificandæ ornan-
dæque novæ moli insudatum est; ac tandem Gui-
lielmus Cassador, episcopus Barchinonensis,
digressus a Tridentina synodo, ut apud nos
(inquit Cavacius ad annum 1375) valetudinem
curaret, novi templi aras sacravit dicavitque.*

AUCTORE
J. B.

82 *Pluribus hæc omnia lib. VI Cavacius per-
sequitur; e quo denique ad annum 1325 templi
novi S. Justinæ dimensionem subjicere lubet. Ita
ille: Ab ara maxima, quæ Orientem spectat,
enumerantur ad ostium pedes cccxxxii. Tractus
medius, qui crucis figuram exhibet, ab Austro
in Septentrionem excurrit pedes cccxviii. La-
titudine, ubi maxima est, habet pedes lxxii: ubi
minima xl. Ipsa latitudo variat, ubi mediæ navi
laterales junguntur. Singulos ad Orientem an-
gulos ornant duo sacella, ad Occidentem uni-
cum. Hæc universa in absidem flexa: reliquum
templi recta in Occidentem sena sacella habet
ad Meridiem, sena ad Aquilonem. Ingentes co-
lumnæ quadrangulares lateritiæ, quæ fornicem
sustinent, ex marmore Istro habent capita et
bases. Coronæ ex eodem marmore totum tem-
plum excurrit lata pedes ix, projecta III. Archi-
tecturæ ratio mixta est, sed magis in Corinthiam
deflectens. Columnarum capita habent florem,
abacum, volutam et cimatum, licet non habeant
folia. Basibus adsunt stereobatæ, qui suppeda-
neum præbent, ac stilobatæ, qui sedes faciunt
his, qui divinæ rei intersunt. Martyrium subest
aræ maximæ, quod fornice obtegitur summe
artificiose. Neque enim fulcitur vectibus vel
catenis, sed fere planus sub vastissimo pondere
longius excurrit. Hæc templi dimensio est,
ornamenta vero, quæ non facile describantur.
Verum, dum hæc aliaque in novo S. Justinæ tem-
plo temporum successione fiunt, facta est non
una reliquiarum S. Justinæ translatio, qua de re
modo agendum.*

magnificentiæ
ceteræ.

E

F

§ VI. Reliquiarum sanctæ Martyris aliorumque San- ctorum inventio et in tem- plum vetus translatio.

Quæ plurimarum urbium conditio fuit, ut a
bellis, incendiis, dissidiis aliisque fortunæ
casibus in varias calamitates prolapsæ, magna
sæpe fecerint rerum sacrarum profanarumque
detrimenta, eadem quoque Patavinæ civitati non
semel obtigit. Sub medium sæculi v Hunnorum
rex Attila, acceptam ab Actio in campis Catalau-
nicis

Absconditas
olim

AUCTORE
J. B.

nica cladem ulturus, immensum barbarorum in Italiam trajecit exercitum, excisaque, ut Marcellinus in Chronico ad consulatum Sporacii et Herculan, aliique scriptores docent, Aquileia, parem vicinis urbibus cladem intulit: fuisse in his Patavium in codice Ambrasiano Historiae miscellae Pauli diaconi lib. xv (tom. I Scriptorum Rerum Italicarum pag. 97) his verbis legitur: Plura praeterea ejusdem regionis castella immanis hostis, extinctis vel captivatis civibus, succendit ac diruit. Concordiam, Altinum, sive Potavium, vicinas Aquileiae civitates illius instar demolens solo coequavit: sed Theodorici, Gothorum regis, auspiciis deinde restitutum fuisse, Cavacius scribit, tum quia sic fama accepit, tum quia plurimas sub ejus imperio urbes renovatas, Cassiodorus ait in Chronico ad consulatum Patritii et Hypatii: et Apoti (vicus est sexto circiter a civitate Patavina lapide) fontem ejus jussu instauratum fuisse, liquet ex ipsius Theodorici ad Aloysium architectum datis ea de re litteris, quas apud eundem Cassiodorum habes epist. 59, lib. II variarum. Altero item excidio, Totila Gothorum rege Istriam Venetiamque possidente, a Francis fuisse attritam, idem Cavacius aetumat, a quo a Narsete fuerit vindicatum. Tertiam Patavinorum cladem Paulus Diaconus lib. IV, cap. 24 his verbis describit: Usque ad haec tempora Patavium civitas, fortissime militibus repugnantibus, Langobardis rebellavit. Sed tandem injecto igne tota flammis voracibus concremata est, et jussu regis Agilulli ad solum usque prostrata est.

imminentium
calamitatum
metu

84 Situm tunc erat S. Justinæ templum extra civitatem, atque adeo credibile est admodum, tunc ex illo perisse, quidquid flammis erat obnoxium. Incunte saeculo Italia patuit, Patavium vero, ut aiunt, vel certe Patavinus ager, eorumdem direptionibusque incendiisque obiectus est. Certe eo saeculo S. Justinæ templum desolatum jacuisse, luculente satis innunt Gauslini, Patavini episcopi, tabulae sub annum 970 conscriptae, et supra a num. 72 relatae, ubi haec: Cum venissem ego Gauslinus in ecclesiam beatæ Justinæ martyris, et beati Prosdocii praesulis, et vidissem ibi per circuitum omnem locum desolatum, nec esse ibi, qui aliquid diceret, aut aliquam susceptionem hospitibus aut pauperibus pararet; tunc, inspirante divina ac potenti misericordia etc. Quae ea de causa brevibus hic perstringere libuit, ne quis, earum, quae Patavinis olim incubere, vicissitudinum ignarus, forte miretur, Patavinis non omnino exploratum fuisse, ubi locorum S. Justinæ, aliorumque plurimum Sanctorum condita forent reliquiae, dum tandem anno 1177, ut paulo infra dicitur, e tenebris in lucem evaserint: primum enim est suspicari, jam inde forte ab Attilæ temporibus Patavinos Sanctorum exuvias, quae penes se erant, subterraneis cuniculis credidisse, quorum congesta undique rudera ac ipsa temporis diuturnitas memoriam exstinxerint. Nunc, qui tandem S. Justinæ reliquiae in apertum protraxerint, videamus.

S. Justinæ reliquias, saeculo XII

85 Refert Cavacius ad annum 1174, orto excidio inter Luscum Transalgarinum, civium potentissimum, et Jordanum Forzaleum, cenobii S. Benedicti spectatum virum, satellitem quemdam Transalgardini adversariorum aedibus ignem admovisse, quo ventorum auxilia in vicinas aedes illapso, eo demum processisse incendii vastitatem, ut civitatis Patavinæ tres fere partes conflagrarent: sed e lignea lateritium brevi effectam. Ut

hac calamitate civitas Patavina emersit, atque ad pristinum splendorem dignitatemque visa est rediisse, cives illius ceperunt, inquit Cavacius, studiosius Deum, omnium bonorum datorem, venerari, atque Sanctos, olim sibi patronos ac tutelares, inquirere. Repente nobiles ac ignobiles viros incessit desiderium sanctarum reliquiarum, quas olim metu barbarorum sepultas pone templum D. Justinæ, tenuis adhuc fama retinebat. Neque spem publicam sefellit eventus. Dum enim anno 1177 Gerardus episcopus ac S. Justinæ monachi in sepultas apud hos reliquias diligenter inquirunt, sanctorum trium Innocentium corpuscula, exuvias S. Justinæ, S. Mathiae et S. Lucae felicissime e tenebris eruerunt. Rem gestam ab auctore, qui, quae scripsit, vidit, conscriptam habemus in Mss, et ex codice Bibliothecae Ambrasianae, notato G. 91, transumptam. Nec tamen integram ea illo hic exhibebimus, quod magnam partem ad S. Lucae corpus pertineat, de quo die 18 hujus mensis agendum erit, quae ibidem laudatus auctor enarrat: excerptemus autem, quae ad S. Justinam unice pertinent.

87 Auctorem vero, quem laudo, rei gestae aequalem, quin et testem oculatum fuisse, ipsa ejus verba ostendunt: primum enim sub narrationis suae principium ad hunc modum loquitur: Novissime vero anno millesimo centesimo septuagesimo quarto Paduae nobilis cuncta fere domicilia nec non ejus possessionis res mobiles propter ignis pestilentiam dilapsa noscuntur in cinerem. Sic item sub finem ejusdem: Narrationis autem sonus, quamquam verborum oppositione minime decoretur, nihilominus veritatis argumento clarificatur. Ego ipse namque Evangelistae inventionis tempore ad odiferam ejus arcam saepenumero dirigendo vestigia Passionis atque Resurrectionis Dominicae praecone, indignus licet, aspiciebam, nec non prodigiorum signa, quae tunc Deus ibi suscitaverat, avide considerabam. Sic autem ille de S. Justinæ exuvias: postquam dixit, anno Domini 1177, Alexandro III summo Pontifice, imperatore Frederico, Kalendis Martii Patavinum magistratum sexaginta viros elegisse, qui sacrarum reliquiarum inquisitioni interessent, ac Gerardum, episcopum Patavinum, sub Quadragesimae initium (dies Cinerum eo anno in 9 Martii incidebat) una cum domino Dominico S. Justinæ abbate, cum clericis laicisque permultis inquirendarum reliquiarum fecisse initium, binas primum arcas erutas fuisse ait, alteram quidem marmoream, alteram vero plumbeam, quae scilicet sanctorum Innocentium, ab Herode occisorum, exuvias aliquot continebant.

87 Tum vero sic pergit: Horum (sanctorum Innocentium corpora intelligit) ita visione gavisus, dum divini thesauri vacarent inquisitioni, B. Justinæ sepulcrum caemeterii medullio sub altari (sub vestigiis antiquae arae, inquit Cavacius) tunc invenerunt: cujus aperture suavis odoris unda, sicut ventorum penna, per aera diffundebatur. Vere namque fuerat odoriferum gloriosae virginis Justinæ corpusculum, quae, pueritiae suae tempore martyrii coronam pro caelesti Sponso percipiens, liliis virginum supra sidera meruit aggregari. Tantæ vero Virginis inventionem cognita, cunctae civitatis campanae sonabant, atque populus discalceatis pedibus illuc devotissime concurrebat: revelata quoque Virginis membra timide considerabat.

Nec

E
ad annum 77
profecto,

F

Patavini e tenebris eruant,

A *Nec porro hæc Patavinorum in sanctam Patronam pietas fructu caruit : sic enim prosequitur anonymus : Glorioso igitur inventionis suæ tempore Divina misericordia cæcos, ejus sepulchrum tangentes, illuminavit; aridos quoque pristinae reddidit sanitati; quod, universim dictum, singillatim dein his verbis declarat : Quædam enim Simeonis filia, quæ, per triennium carens vestigiis, languida fuerat, sexto die Kalendarum Aprilis ad tantæ Virginis sepulturam delata, dum in matris suæ gremio jaceret, sanctæ quoque Virginis requiem diligenter inspiceret, ambulare contra matris suæ incepti opinionem.*

miraculisque illustrari vident.

88 Cujus miraculi fama cum Gagi pervenisset ad aures, filium suum, qui tunc aridus fuerat, simili medicina sanari desiderans, eum ad beatam Justinam deportari præcepit. Cum autem delatus fuisset, sanctæque Justinæ nomen invocasset, protinus sanitatem participasse cognoscitur. Præterea quædam mulier de S. Maria de Carcere, cujus arida manus fuerat, cum sanctæ Virginis virtutem instanter flagitaret, circa horam matutinam sanitati restituta fuisse cognoscitur. Quædam etiam juvenis de ora Pontis molendinorum, (civitatis Paduanæ tractus est), cæcitatem participans, cum ad Virginis sepulchrum fuisset delata, in ejus virtute confidens, protinus fuit illuminata. Mulier quædam præterea de Robolonis oppido (forte idem locus est, qui apud Ursatum in Charta Geographica agri Patavini Italiae notatur La bastia seu vallum de Revolone, et apud Blavium Revolone) visione privata, beatæ Justinæ limina quasivit, ibique visione percepta, Virginem magnificans repatriavit. Hactenus anonymus de miraculis S. Justinæ meritis tunc patris; qui hinc ad S. Mathiæ et maxime S. Lucæ reliquias, deinde inventas, sermonem convertit. Haud omitendum tamen, quod paulo post subdit, de SS. Innocentium, et S. Justinæ reliquiis constitisse Patavinis ex inscriptionibus illis adjectis : sic enim ait paulo infra, de S. Mathiæ Apostoli reliquiis agens :

B Prima itaque Sanctorum corpora titulis declarata singulis. Diem, quo inventum fuit S. Justinæ corpus, Cavacius fuisse ait 14 Kalendas Aprilis, seu Martii 19.

S. Justinæ monachi,

C 89 Quid porro de S. Justinæ reliquiis factum, aut ubi recondita tum fuerint, neque anonymus, neque Cavacius tradit : viz tamen dubitandum, quin e cœmeterio erute in templum sanctæ Martiriæ sacrum translatae fuerint : anno equidem 1476 ibidem S. Justinæ corpus quiescere, liquet ex instrumento ejusque anni, quo S. Justinæ monachis, novum templum S. Justinæ condere meditantibus, arcam corporis ejusdem Sanctæ removendi facultas facta est : ita id habet apud Savium pag. 114 ab eodem e civitatis Tabulis descriptum : mcccclxxvi. xiv Januarii in Concilio. Nomine vene : religiosorum monachorum S. Justinæ proposita pars infrascripti tenoris. Vadit pars, quod detur libertas religiosissimis viris DD. monachis S. Justinæ removendi archam gloriosissimæ virginis S. Justinæ de loco, ubi de præsentis est, et reponendi in capite loci, noviter constructi sub altari Magno; cum hoc, quod de novo construi faciant archam lapideam ornatam et condignam suis expensis, in qua collocetur corpus dictæ gloriosæ virginis Justinæ. Item quod tempore, quo etiam remove valent, convocentur ante prædicta Sp. sp. * ad

* Sapientes, ut vocant.

Octobris Tomus III.

utilia et ad ecclesias deputati, et alii cives, qui eis videbuntur, qui habeant facere inventarium de corpore ipsius gloriosæ Justinæ, et interesse debeant tempore collocationis ipsius corporis, et de his omnibus fiat documentum per cancellarium Paduæ ad perpetuam rei memoriam.

AUCTORE J. B.

90 Ex jam dictis et porro dicendis manifestum fit, nihil S. Justinæ monachos, quantum ad Sanctorum suo in templo quiescentium reliquias, innovare consuevisse, nisi petita a Paduano magistratu obtentaque licentia, et coram civitatis deputatis : id qua de causa fiat, juverit hic obiter observasse; nempe, quod Sanctorum corporum illic quiescentium dominium penes civitatem sit, penes monachos vero earum custodiendarum cura : quod dixi, ex documento publico, anno 1605 die 26 Novembris exarato, et a Savio pag. 158 et seq. excuso, conficitur, in quo de Dominico de Cononia, ut partem reliquiarum S. Prosdocimi statuæ argenteæ inserere sibi liceret, petente, hæc habentur : Unde dictus Rev. abbas exposuit, desiderium suum et totius monasterii sui esse collocandi unam particulam sive reliquiam corporis gloriosi S. Prosdocimi, primi episcopi et protectoris hujus magnificæ urbis, in una statua argentea, adinstar illius D. Justinæ, ad honorem et gloriam Divinæ Majestatis, et ad devotionem et ornamentum ipsius civitatis; sed quia tale suum desiderium non potest debitum sortiri effectum absque licentia representantium hanc magnificam civitatem; cum optimè sciat, civitatem ipsam esse dominam corporum et reliquiarum Sanctorum et Sanctorum in ecclesia dicti sui monasterii collocatorum, et quod monasterium est simpliciter custos eorum, et quod sine assensu civitatis non potest aliquid amoveri neque alterari, quapropter suppliciter petebat etc. Ad reliquiarum S. Justinæ historiam regredior.

obtenta prius a civitate licentia.

91 Quam petierant monachi S. Justinæ anno 1476, ut paulo ante videmus, facultatem, ut S. Justinæ corpus e loco, in quo erat in veteri templo, in aram maximam ejusdem transferre possent, anno 1502 suum tandem effectum sortita est sub Eusebio Fontana Mutinensi, S. Justinæ abbate, instituta tamen prius per Petrum Barocium, Patavinum episcopum, qualicumque inquisitione, num in veteri martyrio, vere Sanctorum corpora, quæ ibi delitescere putabantur, continerentur, ut Cavacius scribit ad annum mox memoratum : reperta autem arca, quæ S. Justinæ corpus, de quo maxime trepidabatur, continebat, auctoritate publica peracta sunt cetera, quæ in publicas tabulas relata ex civitatis Tabulario a pag. 116 ita exhibet Savio : In nomine Domini Jesu Christi Amen : anno a Nativitate ejusdem millesimo quingentesimo secundo, Indictione v, die vero Lunæ xxv Julii in solemnitate S. Jacobi, tempore ducatus serenissimi principis D. Leonardi Lauredani, incltyti ducis Venetiarum etc. : jus dicentibus Paduæ clarissimis DD. Thoma Mocenico prætore, et Andrea Venerio præfecto. In ecclesia S. Justinæ coram reverendissimo in Christo patre et D. Petro Baroccio, Dei et Apostolicæ Sedis gratia dignissimo episcopo Paduæ, Rev. patribus D. Placido de Verona, abbate S. Sixti de Placentia, D. Luciano de Parma, abbate S. Benedicti de Ferraria, D. Sebastiano de Venetiis, abbate S. Pauli de Bergamo, D. Joanne Venetiis, abbate S. Benedicti de Mantua et præsi-

anno 1502 in aram veteris templi transferunt

F

AUCTORE
J. B.

dente congregationis S. Justinæ, Hieronymo de Valentia, abbate S. Euphemie de Brixia, D. Andrea de Placentia, Priore S. Justinæ de Padua, D. Eusebio de Mutina, abbate S. Justinæ, nec non in præsentia Sp. Sp. DD. Hieronymi de Obicis, equestris ordinis viri, Gabrielis ab Horologio, Jacobi de Leone Doctorum et Alberti Trapolini ad utilia reipublicæ Patavinæ, Francisci a Lignamine, Hieronymi de Ponte ad ecclesias deputatorum.

coram opti-
matibus Pa-
tavinis

92 Interfuere etiam et alii plures spectati viri ac nobiles, vocati per occasionem, aut introducti studio videndi, aut devotionis gratia, inter quos in primis spectatissimi equites DD. Annibal de Capitibus Listæ, Franciscus Docto, Scipio de Sanguinatiis, Antonius Franciscus de Doctoribus, Hieronymus de Grompo, Benedictus de Doctoribus, Sigismundus de Capitibus Listæ, Bonifacius Bonfio, Alexander de Doctoribus, Franciscus de Sala, Nicolaus Barisonus, Hieronymus de Polcastris, Joannes Andreas Ungarellus, Jo. Antonius ab Horologio. De sacro collegio Doctorum, Sp. civ. S. Antonius Docto, Nimerius de Comitibus, Jacobus et Isac fratres ab Horologio, Marcus Antonius de Mussatis, Obizzo et Jacobus Papafava, Aloisius de S. Sophia, Paulus de Leone, et Gabriel a Savonarola. Postremo S. Melchior Lupatus scriba reverendi D. Episcopi, Antonius Philippinus, Franciscus a Prato, Augustinus a Curtivo, Antonius a Concheellis, Julius Salgherius, et Philippus de Bargatio ex collegio et numero notariorum Paduæ.

ob novi templi
structuram
reliquias
S. Justinæ

93 Cum propter reedificationem templi S. Justinæ, minantis ruinam, oporteret remove ac dissolvere nonnulla Sanctorum sepulcra, aperta fuerunt infrascripta sepulcra : in primis arca quædam duri lapidis, jacens a leva seu sinistro latere chori, procedendo ad capellam B. Lucæ, in qua inventæ sunt duæ capsulæ plumbeæ, in quarum majore reperta sunt ossa divisa et separata sive disjuncta cum tribus capitibus humani corporis sine uno * litterarum titulo, quæ dicuntur et affirmantur esse SS. Maximi et Juliani confessorum, et Felicitatis, fœminæ illustrissimæ : in altera capsula minore extabant ossa separata parvi corporis, sine ullo vestigio capitum, per tot annorum tabem absumptorum, quæ dicuntur ossa trium Innocentium, quæ ossa S. Julianus prædictus, ter reversus a sepulcro Domini, dicitur secum detulisse, collocasseque in ecclesia S. Justinæ, quorum Sanctorum loca, ubi quiescebant, incogniti *, Bernardus antistes, vir bonus, adinvenit, Henrico II * imperatore regnante, anno Dominicæ Incarnationis cxi (imo 1055) sub choro dissoluta lapidum congerie adinstar sepulcri, jacens super quatuor columnis, inventa est arca duri lapidis pedum circiter quatuor, in qua extabat capsula quædam plumbea, in cujus summitate erat inscriptio : « Hic requiescit corpus » B. Justinæ Vir. et Mar. Christi » et in ea reperta sunt ossa disjuncta et separata cum capite humano, quæ ossa dicuntur et affirmantur corporis B. Justinæ filiæque Vitaliani regis Paduæ, jussu impiissimi Maximiani gladio confossæ, cujus corpus sepelivit S. Prodocimus in ecclesia prædicta.

altorumque
Sanctorum;

94 In altera vero archa, jacente a latere prædicti sepulcri sub choro, inventa est una capsula plumbea, nullis litteris inscripta, in qua

extabant ossa sine capitibus humani corporis parvi, quæ dicuntur esse Innocentium : cæterum in ea archa extabant ossa sine capite corporis humani, sine ulla memoria aut titulo : scilicet affirmantur ossa B. Urii monachi, qui ex Constantinopoli Patavium transtulit et collocavit in templo B. Justinæ corpora B. Lucæ Evangelistæ et Mathiæ Apostolorum *, ubi et ipse Deo serviens sepultus fuit. In archa vero in muro clausa duri lapidis in capite ecclesiæ a latere dextero inventa est una capsula lignea pedum longitudinis circiter sex * disjuncta, cum capite humani corporis magni sine ullo titulo aut inscriptione, tecta panno lino recentissimæ albedinis, quæ ossa dicuntur et affirmantur B. Arnaldi abbatis S. Justinæ, passi sub tyranno Eccelino. Quæ ossa singulis capsulis ligneis, in syndone involuta, collocata fuerunt, clausa et sigillata tribus sigillis : altero Rev. D. episcopi : secundo abbatis S. Justinæ : tertio reipublicæ Patavinæ, et post solemniam Missarum, processionaliter portata circa pratum vallis, coopertum undique pannis, præcedentibus fratralibus temporalibus et spiritualibus cum vexillis, et omni clero et doctoribus utriusque gymnasii cum Bavaris *, et multitudine populi copiosa, demum recondita apud altare Magnum, donec reedificata ecclesia, corpora prædicta suis certis locis collocabuntur, ibi perpetuo mansura ad L. O. D. id est, Ad laudem omnipotentis Dei.

* I. Apostoli

* suppl. : in
qua extabant
ossa

E
* seu banda-
riis

Locus Sigilli

Ego Zandominicus Spazzarinus Cancel. Mag. Com. Paduanæ q. s. Danielis imperiali not. civis Patavinus, rogatus prædicta feliciter notavi : ossa prædicta vidi et tetigi, qui anno mcccclxiii etiam vidi et tetigi ossa B. Lucæ Evangelistæ, et in fidem præmissorum me subscripsi, appositis signo et nomine meis consuetis tamquam Cancel. Com. Paduæ.

95 Idem Spazzarini, cancellarii Patavini, de quibus translatis ad tempus prædictorum Sanctorum in aram Majorem ecclesiæ S. Justinæ veteris reliquis testimonium habemus Ms., ex bibliotheca S. Justinæ anno 1688 excerptum, et ad Majores nostros a Joanne P. Baptista Romagnoli Societatis nostræ huc transmissum; ex quo lectione aliquot, ut vocant, variantes annotavi : plures quidem hujusmodi reperi, sed tanti momenti non sunt mihi visæ, ut illis omnibus paginæ marginem onerandum judicarem. De sanctis in illo memoratis pauca subijcio; nimirum de Maximo, Juliano, Felicitate, Urio, B. Arnaldo, Luca Evangelista, et Mathiæ Apostolo. S. Mathiam Commentario illustravit Henschenius ad diem 24 Februarii, ubi de S. Apostoli reliquiis per varia loca dispersis agit toto § 4; Patavinarum vero meminit num. 25, observatque, eas a Scardeonio, lib. II Rerum Patavinarum præcipuas illius civitatis reliquias enumerante, fuisse præteritas. Ceterum ex ibidem dictis colligi satis potest, non esse, cur monachi Benedictini S. Justinæ velut de toto S. Mathiæ corpore, apud se servato, gloriantur, quod illos facere, in Sacratio Benedictino Buccelinus ait. De S. Lucæ Constantinopolim, unde ejus reliquiæ Patavium delata dicuntur, translatione actum obiter est apud nos ad diem 9 Maji in Prætermisissis : plura dabuntur ad diem 18 Octobris, quo colitur.

F

96 B. Arnaldi Catanei, S. Justinæ abbatis, in carcere, cui cum tyrannus Eccelinus includi jussit,

A serat, anno 1233 extincti Vitam, a monacho Paduano, ejus discipulo exaratum, dedimus die 10 Februarii pag. 499; quem locum consulat, qui plura de illo discere voluerit. Paulo plura de S. Urio dicenda, qui corpora SS. Mathiæ et Lucæ Constantinopoli Patavium detulisse fertur. Egit de eo Papebrochius noster tom. II Martii pag. 610 et seq., consuleratque dumtaxat Cavacium apud Ughellum SS. Maximi, Juliani et Felicitatis inventionem anni 1048 describentem, Scardeonium, Wionem et codicem Ms. e bibliotheca Ambrosiana. Cumque nihil certi de horum Sanctorum ætate statuere valuisset, et ex Wione eodem die, seu 17 Martii, S. Juliano sacro, signari in antiquo S. Justinæ monachorum Calendario S. Urium didicisset, unum eundemque sub duplici nomine, aut uno, sed corrupto, intelligendum existimabat: huc accedebat, Wionis de delatis ad S. Justinæ templum Innocentium Puerorum ab Herode occisorum reliquiis opinio, quæ Juliano æque atque Urio congruebat. Denique parum verosimile Papebrochio visum, ut tam solemniter declaratus Sanctus (nimirum Urius, ut Wion, licet falso, ad diem 17 Martii ait, nisi idem esset, qui S. Julianus) præteritus fuerit in Calendario; alius autem in id relatus (Urius a Juliano diversus) omnino ignoretur, qui quis qualisve fuerit. His, inquam, de causis Papebrochius, qui Savioli Opus, nondum, cum ista scribebat, in lucem emissum, videre non potuit, SS. Julianum Uriumque confudit.

nonnulla hic obiter

97 Verum si hæc monumenta, serius, quam Papebrochius ista scripsit, accepta, eidem videre licuisset, aliter, ut vix dubito, locutus fuisset, quod jam pridem ante me Petrus Boschius indicavit tom. I Augusti de S. Maximo, episcopo et confessore Patavii, num. 12 pag. 111: etenim non modo ex documento jam allato, quo alia in arca corpora S. Juliani et trium Innocentium numero (in altera arca lapidea S. Urii ossa, in altera vero, item lapidea, ossa unius ex Innocentium numero inventa fuisse, scribit Cavacius pag. 239) inventa dicuntur, liquet Patavinos alium credidisse S. Julianum et alium S. Urium; sed etiam ex inscriptionibus, quæ una cum SS. Juliani et Urii corporibus fuerunt inventæ. S. Juliano hæc erat inscriptio: S. Julianus fuit Christianissimus, qui, cum multis vicibus limina sepulchri Domini nostri visitasset, tandem tres Innocentes secum deferens in æde S. Justinæ collocavit, ubi et corpus ejus requiescit in Domino: hæc vero de S. Urio reperta sunt: Horum (SS. Mathiæ et Lucæ) in Apostolorum ecclesia in Constantinopoli urbe devote custodita D. Urius ecclesiæ custos, videns sevitatem Juliani apostatæ, Constantini * successoris, contra fideles; impius enim imperator non solum in vivos Christi servos seviebat, sed mortuos etiam, cruce, et alias imagines, ne quid eorum memoriæ posteris relinqueretur, concremare procurabat, divino allato, capite S. Mathiæ Grusillo ejus socio relicto, in navi Italiam petens imposita Venetias primum, deinde Patavium detulit, et in æde S. Justinæ devote collocavit, ubi et ipse Deo serviens voluit sepeliri.

* I. Constantii

annotantur.

98 Haud equidem vera esse omnia, quæ mox de S. Juliano et Urio sunt recitata, vadem me præbeo; quod ignotæ mihi ætatis sint producta jam statim horum Sanctorum elogio. Scardeonius quidem jam inde ab Attilæ tempore, cum illius

metu sub annum 432 absconsa fuere a Patavinis Sanctorum corpora, confecta autumnat; sed cum non ab Attilæ solum, ut supra vidimus, sed etiam ab Agilolpho, Longobardorum rege, anno 601 secundum Ursatum, et post ab Hungaris diris claudibus affecti fuerint Patavini, dubium omnino manet, ut recte Papebrochius supra laudatus monet, quo id tempore reipsa contigerit: Cavacius rem refert ad Rosii, Patavini episcopi, tempora, qui sub annum 871 e vivis excessit. Satis tamen inde apparet, jam tum, quando ista elogio primum confecta fuerunt, eam Patavinorum animis insedisse opinionem, alium fuisse S. Julianum, alium S. Urium. Interim vero et illud apparet, quam levi de causa Wion S. Urium Benedictinis adscripsit. Quod ad reliquias SS. Mathiæ et Lucæ a S. Urio Patavium, ut aiunt, Constantinopoli translatas attinet, id ad diem 18 Octobris discutiendum relinquo. S. Felicitas in Actis nostris locum habet tom. III Martii pag. 682; S. vero Maximus tom. I Augusti a pag. 109, ubi, cum num. 15 fidem suam Majores nostri obligarint fore, ut hoc die binas Sanctorum aliquot, e quorum numero S. Justina est, in S. Justinæ templo corpore quiescentium, translationes annorum 1502 et 1562 darentur, posteriorem e Saviolo, ut fidem datam porro liberem, jam proponam binis §§ sequentibus.

AUCTORE J. B.

§ VII. Earumdem reliquiarum in templum novum translationi separant monachi S. Justinæ.

Anno Domini 1362 jam eo processerat templi novi fabrica, ut supradictis Sanctis extractæ essent aræ, paratæque vario e marmore, quæ in illis reconderentur, aræ: itaque D. Peregrinus Mutinensis, S. Justinæ abbas, ad transferendas ritu solemnem e veteri, in quo ea de causa ab anno 1502 fuerant depositæ in templum novum S. Justinæ aliorumque Sanctorum reliquias animum appulit, idque reipsa præstitit eodem anno, die 15 Martii, Dominica Passionis, quæ dies, inquit Cavacius lib. vi pag. 281 apud Casinenses Patres perpetuo celebris remansit: nos autem Dominicam Quadragesimæ, Salvatoris Passioni dicatam, qua Sanctorum translatio contigit, celebriorem habemus, et post vespertinam sinaxim cum Sanctorum reliquiis quotannis templum circumimus. Rerum gestarum seriem, tunc descriptam et legitimis testimoniis firmatam, typis edidit Petrus Saviolus in Thesaurio Paduano a pag. 120, e quo illam hic recudemus. Eandem quoque habemus in Mss., sed brevius; et a Savioliana relatione subinde discrepantem, sed in minoris momenti rebus. Quædam etiam Ms. relatio habet, quæ in illa non reperiuntur; ut ea, quæ de ornamentorum præparatione narrat, quæ tanti momenti non esse putavi, ut huc transcribenda necessario essent; ut indulgentias plenarias a Pio V eo die fuisse S. Justinæ ecclesiam visitantibus concessas; denique ad solemnitatem convenisse quadraginta hominum millia; et si quæ hujusmodi alia.

Sanctorum corpora e veteri

F

100 Sic igitur legitur apud Saviolum mox laudatum: In Dei omnipotentis nomine. Satis constat, divum Prosdocium, nativitatibus sua anno

S. Justinæ

anno